

ОСОБИСТІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СТУДЕНТІВ У НАБУТТІ ДОСВІДУ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Ситуація пандемії з COVID-19 зумовила необхідність оволодіння студентами досвідом дистанційного навчання. Визначення психологічних характеристик студентів, що сприяють набуттю успішного досвіду дистанційного навчання, постало актуальним завданням, вирішення якого сприятиме результативній організації дистанційних форм взаємодії.

Проведеним дослідженням охоплено 197 студентів очної форми навчання з дванадцяти закладів вищої освіти України. Серед опитаних віком від 17 до 21 року 54,8 % дівчат та 45,2 % юнаків. Дослідження організовано та проведено спільно із студенткою А. О. Кот, яка навчається за спеціальністю 053 «Психологія».

Студентам запропоновано анкету з соціодемографічними й інформативними питаннями та 16-факторний особистісний опитувальник Р. Кеттелла як засіб визначення особистісних характеристик. У змісті анкети були питання, спрямовані на виявлення труднощів, з якими стикаються студенти під час дистанційного навчання.

Узагальнення відповідей респондентів дозволило визначити дві загальні групи труднощів: труднощі, що пов'язані з академічними та технічними проблемами навчання (відсутність практики в навчальних аудиторіях, зavelикий обсяг завдань на самостійне опрацювання, проблеми з порозумінням із викладачами, відсутність якісного зворотного зв'язку з викладачами та одногрупниками тощо) та труднощі, які пов'язані з особистісними характеристиками студентів (складнощі у подоланні власної замкненості, сором'язливості при включенні відеокамери та мікрофону на занятті, складнощі самоорганізації, дотримання режимних моментів, відсутність реального спілкування з одногрупниками/викладачами тощо).

Для визначення особистісних відмінностей студентів, які стикаються з труднощами, застосовано дисперсійний аналіз, залежними змінними у якому обрано результати, отримані за шкалами тесту Кеттелла та відповідь на питання анкети про динаміку академічної успішності при дистанційному навчанні у порівнянні з очним, яке йому передувало.

Визначені відмінності в особистісних характеристиках студентів зведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Особистісні характеристики студентів у набутті досвіду дистанційного навчання

Діагностичний показник	Студенти, які часто стикаються з труднощами (71 % від загальної вибірки)	Студенти, у яких особливих труднощів не виникає (29 % від загальної вибірки)
Фактор Е – «підпорядкова-	характеризуються м'якістю, поступливістю, сором'язливістю,	характеризуються самостійністю, незалежністю, наполегливістю,

ність / домінантність»	схильні давати дорогу іншим; часто беруть провину на себе, тривожаться щодо своїх можливих помилок; властива тактовність, безмовність, шанобливість, покірність аж до повної пасивності.	іноді конфліктністю; незалежні в судженнях і поведінці, свій хід думок схильні вважати законом для себе і оточуючих; не визнають влади і тиску ззовні, борються за високий статус
«Успішність» та фактор В «інтелект»	успішність понизилась за час дистанційного навчання (часто дещо нижчі інтелектуальні здатності)	успішність залишилась на тому ж рівні, або підвищилась у порівнянні з очною формою навчання (дещо вищі інтелектуальні здатності)
Фактор N – «прямолинійність / дипломатичність»	переважно дипломатичні, розважливі, проникливі з сентиментальним підходом до подій і оточуючих людей	більш прямолинійні, наївні з безпосередністю в поведінці
Фактор А – «замкнутість / товариськість»	менш комунікабельні (здебільшого замкнуті, байдужі, дещо ригідні й суворі в оцінці людей; переважно скептично налаштовані та більш «холодні» стосовно оточуючих	комунікабельні (більш відкриті та товариські; властива невимушеність у поведінці, уважність у стосунках; охоче працюють з людьми, не потерпають від критики, відгукуються на будь-які події

Грунтуючись на отриманих результатах, можна зробити наступні висновки. Студенти, які відзначають, що під час дистанційного навчання стикаються з труднощами, характеризуються м'якістю, поступливістю, тактовністю та покірливістю. У цих студентів за їхніми відповідями на інші питання анкети помічена гірша успішність. Студенти, які відзначають, що особливих труднощів під час дистанційного навчання не виникає, характеризуються самостійністю, незалежністю, наполегливістю, а іноді навіть конфліктністю. Вони мають позитивну динаміку академічної успішності.

Окрім того, з труднощами найбільше стикаються ті студенти, яким притаманні замкнутість, схильність до об'єктивності, недовірливість. За умов вірно організованого навчального процесу, коли створюються умови для подолання замкнутості та недовірливості, а також з висвітленням практично зорієнтованих цілей навчання і критеріїв об'єктивності оцінювання, вказані несприятливі для успішності характеристики не стають на заваді засвоєння знань за дистанційною формою навчання.

У результаті можна зауважити, що повернення до традиційного очного навчання збіднить процес оволодіння знаннями та отримання досвіду в сприйнятті його тими студентами, які, маючи досвід очного навчання, отримали досвід і дистанційного навчання. Тому, прерогативою для студентів з різними особистісними характеристиками може стати комбінована форма навчання. У побудові навчального процесу за комбінованою формою навчання варто враховувати виявлені особистісні характеристики студентів.